

## THEATER

\*\*\*\*\*

# LANGE DAGREIS NAAR DE NACHT

**Lange dagreis naar de nacht van Eugene O'Neill door Toneelgroep Amsterdam, regie Ivo van Hove. Stadschouwburg, Amsterdam, 25/8**

Tournee t/m 13/12  
tga.nl

**Vier gezinsleden houden elkaar in een verstikkende greep. De regisseur richt zijn vergrootglas op de conflicterende verlangens van deze vier en toont waarom deze vier niet zonder elkaar kunnen.**

Ze kunnen niet met elkaar, ze kunnen niet zonder elkaar. De Tyrones uit Eugene O'Neills *Lange dagreis naar de nacht* (1941) vormen een van de meest disfunctionele families uit de moderne toneelliteratuur. De vier gezinsleden houden elkaar in een verstikkende greep. Op iedere liefdevolle toenadering volgt direct een bitter verwijt.

Regisseur Ivo van Hove laat bij Toneelgroep Amsterdam zien hoe verstikkend deze familieverhoudingen precies zijn. Op het toneel staan een vader, een moeder en twee volwassen zoons, eerst nog in een innige omhelzing. Maar de regisseur richt zijn vergrootglas op de conflicterende verlangens van deze vier, en houdt het daar lang genoeg dat het gaat smeulen. Er volgen ruzies die diep, traag en af en toe intens dramatisch zijn.

Er zijn een aantal indrukwekkende acteermomenten. Anderzijds staat de boog niet de volle drie uur gespannen. Scènes zijn uitgesponnen en vergen soms een lange aanloop.

Wat dat betreft is er een verschil met Van Hoves O'Neill-succes uit het verleden: *Rouw siert Electra*. In deze voorstelling uit 2003, en de komende weken opnieuw te zien in Amsterdam, creëren filmfragmenten, projecties en een opgejaagde acteerstijl levendigheid en herkenbare vorm.

*Lange dagreis naar de nacht* is sober, spookachtig en soms ronduit onaan-trekkelijk. Bijvoorbeeld het decor dat Jan Versweyveld maakte: een grotendeels lege kamer omringd door grijze muren, met ergens één deur verstopt en een lange wenteltrap de hoogte in. Een platenspeler in de hoek speelt muziek van Randy Newman.

Dit is het huis dat moeder Tyrone haar gevangenis noemt. Als enige lijkt ze de deur naar buiten niet te kunnen vinden. Dus neemt ze telkens die lange wenteltrap naar boven, naar de kamer waar ze haar morfine gebruikt, een drug die haar tot een emotionele vampier maakt. Mooi beeld: als moeder weer eens de trap opgaat, moeten vader Tyrone en haar twee zoons machteloos toekijken hoe ze opstijgt.

Marieke Heebink speelt de moeder. Tot aan de pauze domineert ze het toneel met haar manipulatieve opmerkingen en destructieve gedrag. Wat fascinerend is om te zien, maar ook uitputtend. Dat komt mede door zeurderige toon die Heebink deze vrouw meegeeft, als van een kind dat zijn zin niet krijgt. Storend is daarbij dat de tekst nog iets te vaak haperend uit haar mond komt.

Na de pauze wordt het al beter. Want nu staat opeens zoon Edmund centraal, bij wie een mogelijk dodelijke tuberculose is geconstateerd. Deze zachtvaardige jongen wordt imposant gespeeld door Roeland Fernhout. Eerst in een prachtige conversa-

## Fernhout laat de enorme reikwijdte zien tussen onvoorwaardelijke liefde en bitter cynisme

tie met zijn alcoholische vader (Gijs Scholten van Aschat), die zijn zoon uitlegt hoe hij zijn dromen verkwan-selde in ruil voor het grote geld. 'De verleiding was te groot!' is zijn wan-hopige conclusie.

En later in een wat vreemde, maar welkome, explosieve ruzie met zijn broer Jamie (Ramsey Nasr, die niet on-verdienstelijk debuteert bij Toneel-groep Amsterdam). Fernhout laat het meest van alle vier de enorme reik-wijdte zien tussen onvoorwaarde-lijke liefde en bitter cynisme.

Het mooiste zijn de momenten waarop de Tyrones laten zien dat ze, ondanks alles, een familie zijn en niet zonder elkaar kunnen. Als ze om de eettafel staan en een lied van Newman zingen. Als vader en zoon el-kaar in een doorwaakte nacht hun diepste zielenroerselen vertellen. Of de trieste blik in hun ogen wanneer ze uiteindelijk hun vrouwen en moeder totaal verdwaasd door het huis zien struinen. Dan wordt begrijpelijk waarom deze mensen aan elkaar ver-slaafd zijn.

**Vincent Kouters**



Roeland Fernhout en Marieke Heebink.

Foto Jan Versweyveld